

Stockflecke

P. f. 173

Theol. P. VIII. 367 641.

17
EXPLICATIO

ἑλεγκτικὴ

Evangelii Dominicæ secundæ
Quadragesimæ sive Reminiscere.

Quam

DEO DUCE

P R E S I D E

Dn.

JOHANNE GERHARDO

DOCTORE ET PROFESSORE.

Theologo, p. t. Academiæ Jenensis Re-
ctore, & Theol. Facult. Decano.

Suo

Patrono & Præceptore honorando,

Publicè

ad disputandum proponit

MICHAEL WALTHERUS

NORIBERGENSIS.

Ad diem Decembris.

ANNO M. DC. XVII.

J E N Æ

Typis TOBIÆ STEINMANNI

— ׀ ׀ ׀ ׀ ׀

EVANGELIUM DOMINICÆ REMINISCERE.

Matthai cap. 15. à vers. 21. usq. ad 29.

Marci cap. 7. à v. 24. usq. ad 31. exclusivè.

THESIS PRIMA.

Cœlesia sub CHRISTI vexillo *militans* verissimè dicitur, *Lilium inter spinas Cantic. 2, 2.*

Quid enim aliud tota hominis vita super terram, quam *perpetua militia*? *Job. 7, 1.* Hostem fovemus *intra nos*, veterem nempe Adamū & carnem, quæ suis delictis & cupiditatibus *pugnat*

Præloquū

adversus Spiritum Gal. 5, 16. Hostem videmus *circa nos*, Mundum, qui totus in maligno positus t. *Job. 5, 19.* de quo cum non simus, propterea suis sive pressuris nos premit & odit *Johan. 15, 19.* sive blandimentis seducit. Hostem deniq; habemus *supra nos* Diabolum, principem illum aëris *Ephes. 2, 2.* cui statim in Paradiso *positæ sunt inimicitie Genes. 3, 15.* hic omnium est deterrimus, perniciosissimus & impudentissimus. *Deterrimus* est, quia quicquid reperitur malorum, ortum ab eo trahit; *perniciosissimus* est, quia acutis ignitarum tentationū spinis fragrantissimum fidei lilium radicibus extirpare dolosè annititur. *Impudentissimus* est, quia nemini hominum parcat, ipsissimum quippe Salvatorem nostrum tentando adoriri non erubuit. *Præcedenti* Dominicæ tribus integris vicibus venenata tela sua in eum evibravit; in hoc *præsenti* Evangelio ex femineo sexu filiam Chananae corporaliter obsedit; *sequenti* Dominicæ virum aggressus est, quem surdum & mutum effecit. Verum enim verò ubique parum proficit, pugnat contra ipsum cœlestis

A 2

Michaël

Mich. 1. Apoc. 12. 7. Angelus ille foderit Malach. 3. i. Leo de tribu Juda Apoc. 5. 5. qui idcirco venit in hunc mundum, ut opera Diaboli destruat 1. Job. 3. 8. nosq; de potestate conbrarum eripiat. Coloss. 1. 13.

II. Videre hoc ipsum est, in filia mulieris cujusdam obfessa, ex qua Diabolum potentissimè eiecit, eamq; sanitati integrè restituit. Quamvis autem fortissimus hic *Samson* adversus Satanam, infernale Philistæum, semper prævaleat, & victor evadat gloriosissimus, audiemus tamen in præsentī Historiā novum pugnandi genus, in quo ab infirma muliere vincitur, non quidem scientiā aut potentia, sed fide, oratione atq; lachrymis. Hoc *sacrum duellum*, hac vice in timore Domini paucis considerabimus, totamque rextus enodationem tribus complectemur partibus perstraturi 1. Pugnantium descriptionem. 2. Tergeminam consulationem, 3. Victoriæ reportationem.

Christe potens rerum celesti σύνθετο Patri,

Annue, quæ afferitur gloria, sola tua est.

*Membrum
Primum
de personis
pugnantis.*

III. In singulare certamen hodiè descendunt duæ personæ, notatu dignissimæ, multis tamen modis impares. Una dignior est, *Jesus Christus*, qui *Deus est super omnia benedictus in secula Rom. 9. 5.* verusq; homo natus ex semine *David secundum carnem Rom. 1. 3.* separatus autem à peccatoribus *Hebr. 7. 26.* Altera indignior, femina quædam gentilis, peccatrix, gravissimā crucis mole valdè admodum onerata. Ambas hæc personas *Evangelistæ duo priores secundum præcipuas circumstantias* more suo descriperunt, quas ex textu accuratius eruere non erit operæ dispendium.

*Personæ
prior.*

3. Occasio.

IV. Circa primam personam observandum 1. qua occasione ad futuram pugnam venerit. Colligitur hoc ex diligenti collatione & narratione eorum, quæ paulò antè ab *Evangelistis* ponuntur. *Christus* hætenus doctrinam suam *Judæis* magnâ cum autoritate proposuerat, eamque divinis planè miraculis clarissimè comprobaverat, ipsi verò non tantum calumniabantur dicta & facta ejus, sed etiam nefando crimine ipsum è medio tollere & interficere animum induxerant: hac causâ *Christus* motus posthac in *Galilea* versari maluit *Johan. 7. v. 1.* At nec ibi diutius poterat turis manere, ablegabantur quippe *Scribæ & Pharisei Hierosolymitani* præ cæteris astutiores, ut eum in sermonibus suis caperent, si quam fortè causam arriperent neci, in quam consenserant, prætexendam.

dam. Commodè autem accidit, ut viderint discipulos ejus com-
munibus illorise manibus panes sumere, quos ob idipsum gra-
vius accusabant *Mar. 7. 2.* Disputatio hinc cepta est, de Traditioni-
bus seniorum, quas illi rigorosè observabant; hanc Christus emissis
adversariis, turbæ congregatæ suisq; discipulis prolixè declarat,
quod uterq; Evangelista studiosè commemorat.

V. 2. Unde & quo tempore. Surgens itaque Salvator abiit,
relictis Judæis, quorum impia doctrina offensus erat, & d Galileæ,
sive terrâ Genezareth secessit, quod incidit in trigessimum tertium
ætatis annum, in initium tertii anni prædicationis suæ, post tertium
Pascha ejus, notante *Baronio & Salmerone.*

VI. 3. Locus quo abiit, est vel generalis, vel specialior. Ille no-
tatur à *Matth. vers. 21. eis tã pãrti in partes aut regiones, Marcus vocat*
his loca Tyri & Sidonis; quod *Beza & Erasmus* vertunt, in consinia, *Vulg.*
in fines, Syrus per singularem *Σιδων* in consinium sive termi-
num. Tyrus & Sidon civitates erant Phœnicia, maritimæ, anti-
quissimæ, vicinæ Galilææ Septentrionem versus, monti Libano
proximæ, ut narrant *Augustinus & Hieronymus*, fuerunt celeberrima
& munitissima emporia, quorum sæpius injicitur mentio, tam
in sacris *Josue 11. 1. Reg. 17. Esaiæ 23. Ezech. 26, 27, 28. Matth. 11.*
Azor 12. quàm profanis Scriptoris, *Plin. libr. 5. cap. 19. Strabo l. 16.*
Urbes hæc Ethnicorum erant, Tyrus quidem præstantior & opulen-
tior Sidone, in alto mari sita septingentis passibus divisa, ab
Alexandro Magno everfa est, cui restiterat propter bellum cum *Dario*
gestum, teste *Curtio lib. 3. c. 16.* postea verò denuò ædificata. *Se-*
don hodiè solo proflus æquata est, extracta olim & nomen
accepisse perhibetur à maximo natu filiorum *Chanaan*, qui nepos
erat *Chami Sidon* vocatus *Genes. 10, 15. Justinus libr. 18.* ab ubertate
piscium vult civitatem istam appellari, pisces enim refert Phani-
cibus vocari Sidon, alleg. *Drusio in Com. priori ad voces Hebr. N. T. p. 161.*

VII. In viciniam harum urbium Christus se recepit, sicque
apud Gentiles divertit, juxta communem omnium ferè interpre-
tum. *Thsophyl. Jansen. Salm. Granatens.* opinionem. Displicet hoc
Maldonato. qui in 1. Tom. Com. pag. 321. contendit, Christum tantum
venisse in fines Galilææ & Phœnicia, ubi Tyrus & Sidon erant sitæ, ac
proinde negat, Christum in terram gentilium abiisse, hoc ipsum enim
prohibuerat suis Apostolis *Matth. 10, 5.* quod nec ipse fecisse putandus est.

2. Tempus.

3. Locus ge-
neralis.

4. Locus
specialior.

Discessio ad
Gentiles.

Subscribit sententiæ huic Beza in Annotat. super 7. c. Marci, inquitens
 Intelligit Evangelista per ^{extremos} ^{palestinae} ^{fines} quibus à Tyro &
 Sidone, id est, à Phœnicia dirimitur, quod annotare placuit, ne qui existi-
 met, dominum in eam venisse regionem, quæ inter Tyrum & Sidonem inter-
 cedit, quod opinatur Erasmus, neq. enim Palestine fines unquam est egres-
 sus. Verùm ut ad hanc rationem prius respondeam, Christus eò se se
 recipiens fines Palettinæ egressus non est, nam & illa ipsa regi-
 cula Syrophœnicia dicta, spectavit cum dictis Civitatibus ad terram
 promissionis, quamvis Judæi has nunquam obtinuerint. Interdi-
 ctum. Apostolis datum quod urget Mald. non est ^{περὶ τῆς}, Chri-
 stus enim 1. lege ista solutus fuit. 2. Spectabat publicam saltem
 prædicationem ad tempus aliquod dilatam, non autem externam
 privatamque conversationem alias enim sæpè per Gentilia loca
 ambulabant, vide Johau. 4. 3. Extendebatur ad illas gentes, quæ
 habitabant extra promissionis territorium.

Specialis.

VIII. Specialis locus exprimitur à Marco v. 24. Ingressus est in
 domum, ^{ὅς τῆς οἰκίας}, cujus qui hospes fuerit, ignotum est. Beza ar-
 ticolium Græcum expunctū cupit, ne quis opinetur, hanc domum
 eam fuisse, in qua Christus habitare consueverat, quam sibi domi-
 cilium in urbe Capernaum delegerat, ideoque ^{ἐν τῇ οἰκίᾳ} ^{ἐν τῇ οἰκίᾳ} non
 opponi dicit ^{τὸ ἐν οὐρανῷ}, quod peregrè à domo abesse significat,
 sed declarare ^{ὅτι κατελύθη}, quod est davertere seu hospitium cape-
 re.

4. Causa
 finalis.

IX. 4. Cur hoc concesserit Christus? Jansenius in Concor. cap.
 61. dicit, hanc præcipuam causam fuisse, ut significaret gentium,
 quam sciret, vocationem, pertæsus infidelitatem Judaicam, & ve-
 luti prælagium quoddam edens ejus, quod post erat futurum, in-
 struensq. Apostolos quid aliquando essent acturi, quomodo nimi-
 ram post ipsius resurrectionem, Judæis resistentibus Evangelio,
 ad gentes essent transituri. Quidam hanc porissimum ob causam
 eò venisse dicunt, ut à Dæmonio filiam Chananzæ liberaret,
 adeoque sanandi gratiâ cum præconii tempus nondum aderat,
 Salmeron & alii. Marcus refert, quod hoc neminem voluit scire. Qui-
 dam ideo latuisse dicunt Dominum, ut averreret calumnias Ju-
 dæorum, quibus ipsum accusare possent, quod ad immundas gen-
 tes præcurreret, Theophyl. in Enarr. c. 7. Marci. Alii ideo, ut quietes-
 set paululum, Euthymius & alii. Etsi verò certis de causis occulca-
 ti vo-

ri voluerit, subjungit tamen Evangelista, quod non potuerit *καθ' ἑν*
ex quo nominis ipsius celebritatem & famam diducamus, quæ
tamē verba nullā absolutā important *αδυναμίας*, quasi Christi⁹ simpli-
citer non potuerit latere, *Deus enim facit, quæcumque vult*, *Psalms, 135,*
3. ὁ θεὸς ᾤκησεν ἡμᾶς, inquit *Damasceus*. Sed intelligenda sunt de *dis-*
pensatione ministerii ipsius, sive de tali voluntate, quali frequenter
vetuit miracula sua prædicari; *Breviter*, voluit latere, sed compulsi-
cum misericordia, ne omninò lateret.

X. Circa alteram personam observandum 1. appellationi *Persona ab*
ejusdem *varietas*. Mulier erat, quæ olim relicto Deo Dæmonem *tera.*
sequatur, nunc relicto Dæmone Deum veneratur. 1. *Mattheus* 1. *Appellat*
nominat illam *Chananaeam* (præmittens *adverbium demonstran-*
ti. *di ἰδὲ* Ecce, quo majorem excitet attentionem ad id, quod admi- *Chananaea.*
ratione dignissimum referendum proposuerat) *respectu prosapie*
& *generationis*, erat enim ex posteris Chananzorum maledictis
illis gentium reliquiis, de quibus licet Judæi mandatum habe-
bant, ut delerent & occiderent eas, funditus tamen simul dele-
tas Deus nec voluit, ut nimirum Israëlitis hostes superessent,
quibus exercerentur, *Judic. 2, 3.* utque ex illo infami hominum
genere quosdam reservaret Ecclesia suæ temporis progressu asso-
ciandos, nec populus delere potuit, utpote post reditum ex Ba-
bylone ad paucitatem redactus, & insuper sub Romanorum po-
testate post constitutus. *Quidam* mulierem nostram idē Chanana-
æam dici volunt, quod oriunda fuerit à *Cana*, quæ oppidum erat
vibus asser in illo tractu situm. *Sed Orthographia* repugnat,
nam *Cana ista* per *p* scribitur *Jos. 19, 28.* *Græcè* per *κ* sive *c* nostrum
non-aspiratum. *Johan. 2, 1, 11.* Terra verò *Chananaa* per *χ* *Gen.*
10, 19. Exod. 23, 28. & *pæssim*, *Græcè* per *κ* æquipollens nostro
ch, quo posteriori modo ab Evangelistis scribitur, idem *Syrus* ob-
servat, cui dicitur *כנענית*. 2. *Marcus* nuncupat *ἰδουδαία* *Græcè* *Græca.*
eam, quod vertit *Vulgata*, *gentilem*, *ratione vitæ & religionis*, non pro-
pter linguam, ut aliis visum est, Judæi enim cæteras gentes omnes
fidei professione à constitutis Mosaicis discrepantes habebant pro
gentilib. sicut *ipsa s. Scriptura* plurimis locis univèrsam populor-
um orbem in *Judeos & Græcos* dividit, quod procul omni dubio ab
eo factum, quia olim *Orbis Monarchia* penes *Græcos* fuit, qui etiam
etiam

etiam apud Syros potius erant, Jan. l. all. Ethnica igitur fuit hæc mulier, cui tamen rumor de Messia non poterat ignotus esse, maxime apud Tyrios & Sidonios, quos inter vivebat, nam multi jam antea Idumeis illisque locis ad Christum convenerant, celebrem illam concionem Marc. 3. Luc. 6. audiverant, & quæ eadeb miracula, conspexerant, unde plerisque etiam de facie notus fuit. 3. Præterea Marco dicitur Συροφώνια, Veteres quidam Codices legunt Συροφώνια, Complut. Συροφώνια, quorum altero videtur totum quid significari, altero verò pars ejus, ex mente Beza. Syrus reddit, ex Syria Phœnicia, discrepantia est levis, sensus idem. Dicitur ita ratione patriæ & habitationis. Syriæ nomen latè patet, ita ut simul Babyloniæ & Mesopotamiam complectatur Plin. lib. 5. c. 12. in qua provincia sunt multæ, & inter eas Phœnicia, tanquam pars Syriæ, trans Libanum ergò quicquid Phœnicia est, Syria circumfundit & eorum confinitio factum, ut qui juxta habitant voce composita Συροφώνια appellarentur, ut in Asia Gallogræci, in Æthiopia Libyæthiopes &c. Vide Salmer. p. 188. col. 2. Tom. 6. de miraculo Christi, & Jansen. p. 404. quibus tamen non nihil discriminis hac in parte intercedit.

Syroφωνια
nisi 2.

2. Calamitas
est sive afflictio.

XI. 2. Domestica calamitas. Femina hæc dum nullâ afflictione premitur, frigide admodum curat Christum, ipsius quæ gratiam, cum igitur virus optimum sit Pharmacum ad salutem, Nazianzenus realem Deus mittit, concionatorem, Diabolum per filiam obsecram loquentem, quæ cruce urgentissimâ aditum ipsi ad se se pandit. Quod verò ad ipsam calamitatem spectat, mater eam significantius exponit, cujus verba Mattheus ita effert, ἡ θυγάτηρ μου καὶ ἀδελφὴ μου. Marcus ipse sic effatur, ἀδελφὴ μου καὶ θυγάτηρ μου. (nota idiotismum Hebræicum, quo pronomen relativum absolute pleonasticè ponitur, idè in Complut. non habetur.)

Subjectum
geminum.

XII. In tam acerbâ afflictione, ut eò rectius percipiatur, notabimus, subjectum genus & modum ejus. Subjectum est geminum, unum condolens sive mediatum, quod patitur internè & spiritu aliter, mater nimirum tristissima, tanto ægrius hoc malum ferens, quanto filiam habebat chariorem, quanto dolore ejus gravior, horribilior, acrior. alterum sustinens & immediatum, quod patiebatur externè & corporaliter. Filia nempe quæ fortè unica matris suæ, & quidem non usque adeò provectæ ætatis, sed tenella, etenim Marcus vocat eam θυγάτηρ σιλωᾶ, unde Syro dicitur מרת סילוא, adolescentula

filia seu puella. Genus calamitatis, quo cum conflictabatur misera non *Genus.*
 fuit rei familiaris jactura, non morbus quispiam vulgaris *Epilepsia,*
Apoplexia, Febriſ &c. qui omnes cæteris satus sunt graves & mo-
 lesti, sed *corporalis diaboli obsessio,* qua homini in hac vitâ nihil into-
 lerabilius, nihil horribilius obtingere potest. *Marcus* vocat *mea*
in Lex. in voce xaxâs, Afflictiſſima, mater tam tragici casus *diverſis*
 valdè *rem proloquitur, filia mea* *diabolizatur,*
 à diabolo tenetur & possidetur, ut iterum *scapula* exponit. Novi qui-
 dam Interpretes male vertunt, *furiâ vexatur,* sic enim ex motu supra-
 naturali, sive malo, quod præter naturam est, morbum constituunt
 naturalem, *reclius* longè *Vulgata, à demonio vexatur,* licet *crassius, Beza*
agitur, Lutherus, wird vom Teuffel geplagt *magnus quidam Theologus, qui*
nunc cõ æois ayios in suis prælet. optime reddit, quod Græci uno
 verbo efferunt, *Sie wird durchreuffelt/der Teuffel hat sein Solter / scit*
Strickband in vnd an jhr. Hinc facile apparet *modus* *exagitationis*
 hujus, quem *mater* amplius depingit *voculâ xaxâs,* quod *Vulg.* ver-
 tit, *male, Erasmus, miserè, Tremellius, pessimè,* ex Syro adverbio *ܢܚܘܒܐ*
 quod est à *ܘܢܐ* quæ radix Syris significat, *venûroy riva* male aliquem
 tractare. *Modum* hunc abominabilem & terribilem *D. Poly. Ly-*
serus in Harm. cap. 80, his verbis describit, *Diabolus ora possessorum cir-*
cumagis, Spiritum intercludit, linguas ex faucibus procul ejicit, ut à faucibus
videantur avulſe, colla contorquet, oculos extra caput protrudit, aut in capite
corpus verſat, totum denique corpus convolvit & instar pile circumrotat.
 Hæc iste. Deploranda sanè conditio, quæ adamantina corda non
 potest non efficaciter movere, miserrima hæc est captivitas, qua
 Dæmon est Dominus, homo servus, cujus comparatione nulla di-
 cenda est illa captivitas, qua fidelis quispiam à Turca opprimitur,
 in ea enim manus & pedes ligantur, in illa intellectus & voluntas,
 & conſeſſionem divinam? *Concionatur* tam triste spectaculum 1. *de*
reatu peccati, quam illud sit abominabile. 2. de tyrannide satanae. 3. de
preſtancia redemptionis Christi, qui solus nos ex illa eruere valet. 4. de
miserrimo statu damnatorum apud inferos. 5. de necessitate precum & vi-
gilantie Christiane. 6. de diris imprecationibus, quibus nonnulli diabolium
invitant, &c.

XIII. 3. *Gestum humilitas, maſſiſſima mater quantâ tan-* *3. Humilia-*
B gatur tio.

gatur misericordiâ & *וַיִּקְרָא אֵלָיו* vix cogitando alloqui, nō dum san-
 proloqui valemus; *Testatur* luctum suum & sitientissimam sanita-
Egreditur. tis & salutis filix suæ voluntatem 1. *Ad finibus egrediendo*, non expe-
 ctans transitum Christi, ut *duo cæci Matth. 20.* non mittens nuncios
Inquiris. ad eum, ut *sorores Lazari Job. 11.* sed ipsa iatus tracta venit. 2. *Medi-*
cum verum inquirendo, non consulens supersticiosas aniculas, non
 exorcismos, peculiare adorationes, aliavē media illicita, quibus
 Ethnici alias Dæmonia pellere præsumebant, sed *medicum Israelis*, qui
 ipse de se dicit: *אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל* Ego sum Dominus medicus tur-
Convenit. Exod. 15. v. ult. 3. *ipsum conveniendo*, quod ubi primū sit factum,
 dissonantia quædam apparet inter Evangelistas. *August. l. 2. de con-*
sensu Evang. t. 49. dicit, mulierem primō in domo suppliciter exor-
 rasse, ut Marcus habet, Dominum autem nihil respondentem mor-
 egressum de domo illā, & tunc in via contigisse, quæ solus narrat
 Matthæus. *Alij dicunt*, prius hanc mulierem euntem per viam
 Christum fuisse secutam, & post clamasse discipulosq; dixisse, *Dir-*
mitte illam, quia clamat post nos, tunc in domum ingressum, ut illi
 secreto in loco concederet, quod petebat, *Salmer. l. 1. p. 189. &*
Ianf. p. 404. col. 2. Hæc sententia vero est similior, aliās oporteret ali-
 am esse prostrationem, de qua *Marcus*, & aliam, de qua *Matthæus* agit,
 hancq; extra domum contigisse, illam in eā, cum tamen uterque
 Evangelista mulieri in terram prostratæ idem à Domino datum re-
 sponsum fateatur. *Gravissimè* igitur hallucinantur, qui ex his & ne-
 scio quibus circumstantiis aliis non probè expensis, evincere lara-
 gunt, *prorsus aliam esse historiam Chananzæ à Matthæo. aliamq; ire-*
Acclamat. ram à Marco descriptam, absq; omni solido fundamento. 4. *Ei ac-*
 clamando, clarè prodens desiderium & fervorem suum, quo ad
 promptius auxilium Christum sollicitaret, quid enim aliud faciat,
 nisi ut clamaret, quæ tanta mala patitur? *Hactenus descriptio personarū*
Membrum XIV. Iam utraq; spiritualis militiæ persona in arenam
 II. descendit, classicum acciatur & arma committuntur, *urring, tripli-*
De pugna cia, singula ad singula ab utraq; parte, nisi quod mulier in primo
ipsa. ultimo conflictu immediate, in secundo verò mediate, discipulorum inter-
 pellatione adjuta cum Christo concurrat.
 XV. *Primum telum* ad expugnandum Christum emittitur à
Congressus calamitosâ muliere, quod est *precarionis artificium*, cui à Christo oppo-
primus. nitur, *altum silentium.* *Oratio* mulieris brevis quidem est, sed inge-
Mulieris O- nua,
ratio.

na, sed artificiosissima, sed ex iatimo corde ducta, creberrimis gemi-
micibus, fleatibus & singultibus intermixta. *Miserere*, inquit, *mei*,
Domine. Filii David, filia mea miserè à Dæmonio agitur. Breve verbum,
sed magnū pelagus confessionis! exclamat *Basilus*. Proponit enim
ritè precandi causam *formalem & finalem*. *Orat 1. Sapienter*, dum con-
fugit ad *verum Orationis objectum*, qui est solus *Christus isq;* totus,
vocat eum *Dominum* agnoscendo ipsius *Deitatem & potentiam*, vocat
Davidis filium, intelligendo *Humanitatem & clementiam*, sicq; *verum*
Deum & hominè, *in unâ personâ, unâ adoratio-*
ne veneratur & invocatur, cui etiam data est potestas, ut filio hominis *Da-*
niel. 7. 14. *2. Orat Ardenter*, dum exprimit *cordis sui affectum*, *miserere mei*,
toto exclamat pectore, nullam suam allegat dignitatem
aut merita, sed ad solam & gratuitam *Christi misericordiam* appel-
lat, *miseriam filie suæ* & materno amore propriam re-
putans, *rememiscere & miserere mei, non filie*, nam hæc inlenitata jacet,
ego verò cruciatu ejus crucior & mille vexor ærumnis. *3. Orat si-*
deliter, dum sperat *felicem effectum*, credit *Christum posse & velle au-*
xilium ferre, posse, quia Deum, velle, quia Messiam esse agnoverat.
4. Orat urgenter, dum attendit *bonæ causæ respectum*, *Filia mea*, ait, *mise-*
rè à dæmone vexatur, nemo certè alius, præter te, eam liberare valer,
meritò igitur in tantis angustiis constituta te, *bone Christe, compello.*
5. Orat perseveranter, licet sæpius *repulsam tulerit*, scit n. ex uno ictu
non cadere arborem, sed *oportere semper orare Luc. 18. & non deficere.*

Sapienter.

Ardenter.

Fidelis.

Urgenter.

Constat.

XVI. Quid igitur ad tam flebilem vocem *Christus?* *Et*
Evangelista, ille verò non respondit ei quicquam.
ponitur more *Hebræorum*, qui sermonem pro re indeterminatâ
accipiunt, sicut & *Græcis* in illo dicendi genere, *pro loqui-*
o inauditam, contra ingenium & morem consuetum! *Verbum*
Parris non loquitur, *sapientia Dei* nihil respondet, *Medicus* non curat,
fons misericordie averfatur *miseriam*, qui non quærentes vocat, se
invocantes respicit. *Si nolentes etiam compellis*, inquit *Origenes*, *quæ-*
re non suscipis deprecantem? *Tentatio* hæc primo intuitu profectò
acerba videtur, quæ absq; dubio varias & pendulas cogitationes in-
calamitosissima matre pullulare fecit, & afflictionè afflicte addidit.
Sed *Salvator* hujus silentij & moræ suæ causas habuit gravissimas.
Et vobis vol vultis am besten ist / vnd brauchet an vns kein Argelst / das
soln wir ihm vertragen. Non ex *superbiâ Pharisaicâ*, nec *Scribarum*,

Christi Te-
ciurnitas.

supercilio tacuit, quasi eam exaudire & juvare noller, eventus namque refragatur, sed ut fidem mulieris probaret, patientiam exploraret, constantiam declararet nobisq; viva solidaque fidei exemplar demonstraret. *Ubi eniam non statim exaudit ad heram, non contemnit querentem, sed exercet petentem, August. in Psal. 65.* Quemadmodum causa universalis effectus facit contrarios, verbi gratia, Sol ceram liquescit, lutum indurat, ita Christus intus loquebatur, extra rejicere videbatur. *ἡ Ἐπιδοξία σωπῆ, ἡ Χαναανίδος ἰπταύου, Domini silentium, erat Chananæe encomium, ait Basilus in Orat. 40. in Chm. Chrysof. Hom. 44. in Gen. sic scribit, sciebat Dominus reconditam margaritam, quam latere nos nolebat, idcirco differebat, nec responso dignabatur, ut posteris omnibus mulieris sedulitas magna foret doctrina.*

XVII. Hoc tamen tentationis genus declinat insignis illa athleta partimpatientiâ, partim precum perseverantiâ, nam votum suum non cessat ingeminare, quod inde liquet, quia discipuli dicunt, *clamat post nos, ideoq; vel importunitate clamoris istius, vel misericordiâ commoti* (non enim opus est, scrupulosus disputare, de affectione & intentione discipulorum, quâ tum foeminam sunt persecuti) intercedunt apud Dominum, sed mulier dubium & durius fert responsum.

XVIII. Secundum ergo telum pro parte mulieris est discipulorum interpellatio, cui à Christo obtenditur, particularis vocatio. Dimittite illam, dicunt Apostoli, *hoc est, amanda, expedi, in Greco enim est ἀπολυσοι αὐτήν.* Quo ipso quidem Domino sermonem extorquent, ita tamen, ut data responsio non tantum videbatur, nihil facere ad foeminae consolationem, aut filiae liberationem, verum quoque omnem gratiam & opem denegare. *Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israel. Missus sum; à Patre meo, non nisi, id est, tantum ad oves quæ perierunt, Syrus legit, quæ errarunt è domo Israelis. per oves perditas intelligit metaphoricè populum Judaicum qui perditus erat, non tam ratione naturalis depravationis, quam misera seductionis, erat quippe Pharisæicis traditionibus & cœlestis doctrinæ corruptelis extremè seductus, veluti ovium grex idoneo pastore destitutus. Matth. 9 v. 36. vocatur domus Israel, quia ab uno parente & familia Abrahami pariter descenderat.*

XIX. Hæc sanè verba apparent mera fulmina, pariunt que tentationem priori acerbiores & turbulentiorem, poterat enim mulier subsumere, *Ego non sum de ovibus perditis Israelis Ergo frustra auxilium imploro.*

Congressus
Alter.
Discipulo-
rum Inter-
cessio.

Dura Chris-
ti respon-
sio.

imploro. Verumenimverò utut austera videtur responsio, non ta-
men Christus opem ferre detrectat, neq; verbis hęc a gratiæ re-
gniq; sui participatione scēminam excludit, sed sermocinatur, de
officio ^{ἀποστολικῶν} *apostolicis*, quod *particulare*, quo missus erat ad Evangelium *prædi-* *Officium*
candum, editisq; *miraculo confirmandum*, cuius initium fieri debebat *duplex.*
apud Iudeos Esa. 2. 3. Act. 13. 46. Hinc appellatur Christus *ἀποστο-*
λος *Rom. 15. 8.* Non autem loquitur de officio *future sue* *ἀποστο-*
λικῶν, quo missus est ad *redimendum*, hoc namq; officium est *Vniversale*
ex quo ad omnes omninò homines, nullo, nullo penitus excepto,
Iudeos pariter & gentiles pertinet. (Postunt etiam verba ista *pro na-*
tura subjectæ materiæ *περὶ τῆς οὐσίας* intelligi, Dominus enim tentatorem
hic agens ita vult tentare, id est, explorare Syrophœnissæ constanti-
am, D. Först in prælect. Evang.)

XX. Quantumvis autem hęc sublimiora sint, quàm ut tum
temporis vel ipsi Apostoli, nedum scēmina intelligere potuerint,
nihilominus tamen & hanc tentationem patienter excipit, surdis
quasi auribus præterit, adeoq; in *ἀκμῆ* pugnæ hujus constituta *nova* *Congressus*
arma arripit, *tertiumq; telum* ejaculatur, quod est *confidentia & summa* *Ultimus*
demissio, cui à Christo opponitur *indignitatis exprobratio*. demissionem *Mulieris si-*
& humiliationem scēmine Marcus sic explanat, *accidit ad pedes ejus*, *ducialis de-*
thaus, veniens adoravit eum, dicens: *κύριε βοήθη μου*, Domine succurre mihi,
græcum verbum significat ad vocem alicujus accurrere auxilij ferendi gra-
tiā, quod alijs *βοήθησις* vocant, notante Erasmo, unde summa mulieris
fiducia & confidentia elucet, etsi enim, vult dicere, optime Christe
ad nos missus non sis, venientes tamen ad te non espicias foras,
Joh. 6. 37. quo longius tu à me recedis, eò propius ego accedo, ad te
veo, ante te procumbo, te adoro, adjuva me. Ecce tam altas radices in
corde ipsius egerat concepta in Christum fiducia!

XXI. Respondet Christus iterum inclementius, & non sine *Opposita im-*
aliqua ignominie nota, Sine prius saturari filios, non enim est bonum & c. re- *dignitatis*
spicit ad prærogativam Judæorum, quā pollent præ gentibus non *exprobra-*
quidem suo merito, sed *federis beneficio*, ideò gentes a fruitione bene- *tio.*
ficiorum vult abstinere, non quidem *absolutè* & semper, sed *tantisper*,
donec saturentur filii, quod ipsum & gentibus & mulieri huic opti-
me *spei nota* erat. pergit tamen interim *Salvator* durius loquendo,
non licet, habet exemplar quoddam non est bonum vel
justum, & si ist nicht sein (opponitur enim potius *τὸ ἀδικεῖν* quam *ἀπεχεῖν*)
sumere

Sumere five eripere panem, id est, beneficia divina gratiæ & miraculorum
 gloriam, panem inquam, filiorum, eorum quidem, quos in peculium ad-
 optionis adscivit Deus Rom. 9. 4. & obicere five projicere (quo verbo
 significatur, non esse delicatum filiorum panem tam malè collocan-
 dum, quasi tribueretur non ratione & consilio, sed projiceretur te-
 merè) *et* *canis*, *indignis* scilicet & *abjectis* gentibus, qui ob
 idolatriæ spurcitiam canibus assimilantur. *Canis* vocabulum alias
 figuratè in omnibus fermè linguis vilissimum, impudentem & ex-
 osum hominem notat, observante Flacio in Aurea Script. Clave part. 1.
 p. 98. & 99. imò credibile est, consuevisse Judæos gentes omnes
 appellasse *כלבים* canes. Utitur autem Dominus *diminutivo* (quam-
 vis *Vulgata* in v. 26. *Matth.* verterit, *canes*, fortè ob mysterium ali-
 quod innuendum, ut Pontificiis nonnullis placet, quod rectè ta-
 men aliis displicet, *vid. Maldonatus*) ut majori loqui videatur cum
 contemptu.

XXII. Hoc responso Dominus gravissimè & omnium
 acerbissimè pectus percutit, cum nõ modò clamantè non exaudivit,
 sed insuper canis nomine invisam & exosam reddidit: Tantum
 tamen abest, ab arce fidei ipsam hoc ariete deturbari, ut potius fi-
 des ejus mirificè confirmetur, namque per insignem dialecticam inge-
 niosà inversione latam sententiam pro se interpretatur, Christum
 quasi proprio ferit gladio, tam penetranti & efficaci, ut ulterius re-
 luctari neq; potuerit, neq; voluerit. Respondit enim dicens illi, *vel* *ut*
utiq; vel etiam Domine, etenim *canes* edunt de micis, quæ cadunt de mensa
 dominorum suorum. Syrus hic addit *particip. plur. absolutum* *פִּבְלִי*
פִּבְלִי a rad. *פִּבְל* aut defectivo *פִּבְלִי* vixit, quod construitur cum
 nomine plur. præcedente *כלבים*, canes, Tremellius rectè expressit
 & *vivunt*, posset etiam reddi, & *salvandi* seu *servandi* sunt, vide *Crimesin*
Lex. Syr.

*Mulieris
 exceptio &
 Inverso.*

*De parti-
 cula* *וְ*

XXIII. Particulam *וְ* quidam volunt esse contradicentis &
 resellentis, non approbantis, dicunt enim alias non facitè apparere quo-
 modo Chananæa argumentetur, & quâ ratione conveniat particu-
 lula causalis, nam & *canes* &c. Sed non est necessaria illa interpreta-
 tio particularum *וְ* *per nam* &, ut *Vulg.* fecit, potest enim ad-
 versarivè reddi *per verum tamen*, quod fecit B. Lutherus, *Aber doch* esse
die Hündlein etc. Deinde si vel maximè priori modo exponantur,
vis

vis tamen argumenti non periclitatur, nec disputationis evanescit
 subtilitas, syllogismus talis est, Nullus carellus projiciendus est panis filiorum.
 Tu mulier es Carellus. Ergo panis filiorum tibi non est projiciendus. Concedit
 Chananaea rotum, ex verbo autem contumelioso in Minore posito
 occasionem de promit sic inferendi, Etiam Domine, sim carellus, ut
 me esse fateor, ob id tamen non potes mihi auxilium tuum denegare, nam &
 Carelli edunt de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum: Canem
 me dicis, Ergo nutri me ut canem, interprete Chrysof. Idcirco si micas so-
 lum, quas jure quasi quodam canes sibi vendicant, concesseris, mi-
 hi meaeq; filiae abunde satisfactum erit, neq; enim integrum filiorum
 panem à te postulo, utro me indignam judico quae inter regni liberos connume-
 rer, paribusq; praeminentius fruatur cum Iudaeis. Ex quibus claret, vocu-
 lam *rotum* omninò approbantis esse & confirmanti, cui praecipui Interpre-
 tes suffragantur.

XXIV. Interim per micas intelligit *Verba divina gratia*, mi-
 nora & minus frequentia miracula Christi, quorum unicum saltem ef-
 flagitat, ut nimirum diabolum ex filia pellat. Imò, eas duntaxat
 micas & particulas cupit & experit, quae non datà operâ objician-
 tur, sed quae cadunt obiter, quas Judaei alias negligerent & parvipen-
 derent. Per mensam intelligit ipsum Christum, ex cujus plenitudine
 confidit, se accepturam gratiam. Subinde autem sese profundius
 demittit, non edere desiderat ad mensam collata, sed sub eâ,
^{ὑποκάτω τῆς τραπέζης} prout loquitur apud Marcum, ad pedes domi-
 norum. Judaeos vocat dominos suos, quos Christus appellaverat filios;
 quod maximè humilitatis ^{ταπεινότητος} respiciat. Sunt qui arbitrantur, ab ea ipsum
 Christum hic vocari Dominum, locutam verò esse in plurali, sub men-
 sa dominorum, propter canes, quorum quisq; suum habet domi-
 num. Sed reclamatur Marcus, qui in recitatione verborum, istorum
 mentionem facit τῶν παιδίων (non νογίων, ut Matthaeus) liberorum sive
 filiorum, quo ipso digitus intenditur ad priorem Christi responsio-
 nem, qua titulo τῶν τέκνων Judaeos honoraverat.

XXV. Sic ergo mulier datum Christi responsum egregio
 strategemate solvit, in simulatum hostem retorfit, eumq; gloriosè
 vicit, & ad suam voluntatem non tamen invitum traxit. *Tanta*
 scilicet est vera fidei virtus, tanta efficacia, quae vincit diabolum
 I. Pet. 5. 8.

Membrum
 III.
 De consecra-
 tione viatoris

liberi arbitrii viribus habuisse, quamvis enim audiverat celebrem mirabilium operum Domini famam, atque ita fidem ex auditu conceperat, tamen quod vera esse crederet, quæ de illo dicebantur, quodq; filia suæ salutem à Christo sibi polliceretur, neq; ex se, neq; ex publicâ famâ, sed ex Spiritus sancti operatione est consecuta.

XXVII. In illustri hoc fidei elogio non acquiescit Salva ^{2. Filia Ga-} tor, sed insuper petitam filia sanitatem largiter impertit. Spiritum ^{et letitudo resti-} impurū jam cessisse indicat, fiat tibi sicut vis, propter hunc sermonem va- ^{tusa.} de, exiit Dæmonium à filia tuâ. Tu filiam cura, tu esto Medicus, tibi commito medicamentum, exponente Chrysostom. non quod mater ipsa sanitatem contulerit, sed quia Christus ad causam impulsivam, fidem nempe reflexit. quæ erat in istâ, quâ, ut & inde orto sermone, ita delectatus fuit, ut gratiam & clementiam suam antè occultatam, efficacissimè manifestaverit.

XXVIII. Etenim ad hoc Christi verbum cum abiisset mu- ^{3. Matris} lier in domum suam, reperit Dæmonium exiisse & filiam iacentem super le- ^{certitudo} ^{confirmata.} tum, non tamen amplius agrotantem, sed ex perpessis paroxysmis liberatam suaviter respirantem, & cum non ita pridem variè fuerat exagitata, jam pacatè & sedatè decubentem. Matthæus notat, quod filia sanata sit ^{domi rñs d'egs i'xclms.} ex eo ipso tempore & momento, quo Dominus dixerat, fiat tibi sicut vis, fortassis mater de sanitate filia certior facta ad Christum rediit, perinde ac leprosus, ut ipsi gratias ageret, simulque narraret, quod ex illa hora filia sua sanata esset.

XXIX. Spiritualem historiam hujus expositionem Theophylact. ^{Sensus spi-} ^{ritualis &} ^{Mysticus.} in Enarr. cap. 7. Marci, ita format: Unusquisq; nostrum quando peccat, mulier est, hoc est, infirma anima. Pharisæa autem tanquam rubram & sanguinariū & cruenium peccatum habens. Filium autem habet talis mulier, sive anima, quod habet Dæmonium, nam mala opera sunt Dæmonum. Peccatores itaq; cum simus, canes nominamur immunditiâ pleni, propter quod & indigni sumus, quod accipiamus panem DEI, id est, communisimus immaculati mysterium. Quod si per humilitatem nos metipsos agnovimus, & confesse fuerimus, nos esse canes, enarraverimusq; peccata nostra, tum sanabitur filia nostra, id est, opus Diabolicum.

C

QVÆ-

QVÆSTIONES DUBIÆ EX HOC
EVANGELIO.

Quæstio I.

An pius quisquam salvâ conscientiâ possit interesse Sacris Pontificiorum.

Ad gentes Christum abiisse, th. 7. assertum est, quæ cum vel nullius vel diversæ religionis homines à Judæis Dei populo fuerunt, non incommodè hæc quæstio venit decidenda. Invid quidem extra omnem dubitationis aleam ponimus, & ut *iniquis* concedimus, Licet omnino cum infidelibus, hæreticis, Pontificiis, alijs omnibus fidei confessione à nobis differentibus, sive extra, sive in Ecclesiâ publicè conversari, commercia exercere, conventus instituire, de Reipublicæ tranquillitate deliberare, mutuis officiis ipsos prosequi &c. Quando verò de sacris quæritur, tunc cautò opus est, ne aliquid cum perpetuò conscientie scrupulo, dato scandalo & salutis damno committatur. Rem proinde omnem duabus includam positionibus. 1. In negotiis Ecclesiasticis rebusq; conscientiam & salutem spectantibus nemini candido Lutheranò concessum est, vel ore, vel gestu, vel signis externis quibusvis fidem suam dissimulare. Probatur 1. à fidei relatione, fides & confessio *adæquariis* coherent, corde quidem creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem Rom. 10, 10. Credidi propter quod locutus sum, inquit, David Psalm. 116. Prosper, veritas & credenda & proferenda est. 2. à severâ comminatione Matih. 10, 32. Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo caelesti. 3. à ponderum irrogatione, Quoniam tepidus es, hoc est, vertumnus, neq; frigidus, neq; fervidus, incipiam te vomere ex ore meo, dicit Filius Dei Episcopo Laodicensi apocal. 3, 6. 4. ab aliorum offensione, infirmus frater inde scandalizatur, infidelis autem in suis opinionibus confirmatur, sed va illi, per quem venit scandalum! Matih. 18, 7. Nec juvat eos qui contra sentiunt, exemplam Nicodemi, qui præ metu Judæorum confiteri noluit, quod de Christo credidit, nam quid ille senserit de Christo, magis magisq; patefecit Iohan. 3, 1. cap. 7, 51. & ipso tandem facto comprobavit cap. 19, 39. Dum periculo sissimo tempore corpus Christi patere ausus fuit terræ demandandum, sunt enim *fidei*

fidei, ut sua inchoamenta, ita quoq; incrementa & complementa,
neq; etiam illud excusationem meretur, quod dicunt, in corde suo
se veram fidem amplecti, ore tenus autem duntaxat aliorum reli-
gionem simulare ad evitandum periculum, magis enim oportet Deo
obedire quam hominibus Act. 5, 29. & quid prodest homini, si universum
saundum lucretur, anima vero suae detrimentum patitur? Matth. 16, 26.
imò nec pollicitè boni habentur, qui mel in corde fovent, & fel in
ore, unâ manu panem, alterâ lapidem gestant, taceam ut coram
Dei tribunali bilingues isti consistere possint, cùm is non solum
cordis, sed totius hominis obedientiam requirat Deuter. 6, 5. II. Sa-
tris quibusdam Pontificiorum Lutheranus interesse potest, modo caveat, ne vel
superstitione, vel callidâ simulatione impietatem videatur approbare. Cere-
monie Papisticae non sunt unius generis, quaedam enim existunt
aperè idololatricæ, ut *Invocatio Sanctorum, Vigilia mortuorum, Mis-
sa &c. quaedam penitus ineptæ, ut variae gestulationes, quaedam impiè
quidem respectu meriti ab iis præceptæ, ut Ieiunia &c. quaedam deni-
que indifferentes, quarum usus liberè permittitur. Idolatricis sa-
cris tùm in Deum, tùm in Christi meritum blasphemis homo
Christianus nullo modo sese attemperare debet, prohibetur enim
jugum ducere cum infidelibus 2. Cor. 6, 14 jubetur ne communi-
cetur operibus
infu-
tuostis tenebratum, sed magis ut ea redarguat Ephes. 5, 11. Jubetur ne
Ave dicat Pseudodoctoribus 2. Ioh. 1, 7. nec genua sua coram Idolis flectat,
manu vè eorum exosculetur 1. Reg. 9, 18. sed ut Dominum Deum adoret,
ipsiq; soli serviet, Mat. 6, 4, 10. non solum cultu interno & spiritali, sed
etiam externo corporali Esa. 45, 23. Interim tamen templa Papistarum
potest ingredi, & sacra eorum intueri, ut aliquando de abomina-
tionibus istis interrogatus, testari possit tanquam *idolâtrix*, nul-
lo autem planè corporis motu nutuq; simulet, se abominationes
istas probare, sed potius externis gestibus ostendat, se illas serio
improbare & derisitari; quemadmodum Paulus illasâ pietate non
modò circa omnes Atheniensium aras obambulavit, verùm etiam
oculos huc illuc circumtulit, & quid in unaquaque ara scriptum
fuit, conspexit, ita tamen, ut omnium superstitionum neglectum
præ se ferret Act. 17, 23. Quid enim culpæ attraheret solus aspe-
ctus, vel ingressus, si absit superstitio & simulatio? Atque sic quo-
dammodo illi excusari possunt, qui vel *Studiorum, vel mercimoniorum,*
vel *opificiorum* gratiâ in locis peregrinis aliquantisper commorantur*

eguntur, ubi Romana Thais dominium occupat. In genere tamen monemus, longè satius esse, à sacris istis se separare, quam eadem frequentare, propter illud *Syracidæ*, qui amat periculum, peribit in illa. Vide *Luther. Tom. 6. Ienens. Germ. pag. 339. Edit. prior.* qui unumquemque remittit ad suam conscientiam. Consule quoq; *Lobech. Disp. 17. in Aug. Conf. membr. 4. D. Först. in Thes. Catech. dec. 1. Ex Symb. Ap. probl. 7. & Dec. 1. Orat. Dom. probl. 6.*

Quæstio II.

Utrum liceat concionari & Sacramenta administrare in iis templis & aris, in quibus olim viguit idololatria Papistica?

Quia Salvator miraculum Satanæ filix Syrophænisæ in talibus locis perpetravit, quæ idolomanix crimine notata erant, non inconcinne præsens problema movebitur. Circa illius negotiationem Calvinianis cum Anabaptistis magnus intercedit Syncretismus, ut & in aliis dogmatibus bene multis. De *Catabaptistis* constat, quod templa in quibus ante hac filius perditionis *ὄψω* coluit, fugiant, & vel in domibus, vel sylvis, vel alibi sub dio convenire soleant, ne quid disputativâ suâ sanctitate videantur deperdere. Ita quoq; universo terrarum orbi jam pridem innotuit, quo in tempestivo & vesano zelo Zwinglio-Calviniani in Belgio, Gallia & quibusdam Germaniæ locis Archi-Patriarcham suum Carolstadium *ἐκτροπίζοντες* secuti, imagines & altaria sub reformationis prætextu diruerint, & egregie sculpta tabulata omnia bipennibus & malleis confregerint, *Psal. 74. 6.* ut nempe habeant templa similia Synagogis Judæorum & Moscheis Mahometanorum, Saracenorum & Turcarum, ut loquitur *Præclariss. Dn. Schröderus in Fascic. Contr. Theol. Apodixi 7. pag. 392.* Utraq; cohors non sapit, quod dicitur, in loco, sed vehementer delirat. Prioribus opponimus exemplum 1. Christi, qui in Scholis & templo Hierosolymitano quotidie docuit *Matth. 26. 55.* licet fuerit spelunca latronum *c. 21. 13.* ibidemque viguerit falsa Pharisæorum doctrina, cui hodierna Pontificia valdè affinis est, si non eadem, prolixè id demonstrante *D. D. Meisnero in Consul. Cathol. Lesio opposit. a. part. 1. memb. 4. 2. Petri & Iohannis*, qui ascendentes in templum sanarunt claudum, ubi Petrus concursu populi factus

facto egregiam habuit concionem de Christo *Act. 3. & 5. 3. Pau-*
li qui Athenis non tantum in synagogis Judæorum & in foro do-
cuit, sed etiam in Arcopago, *Act. 17.* ubi Martis statua prostabat.
Ofand. in Encbir. contra Anabapt. cap. 6. Coroll. 2. ita templum Ephesi-
num idololatricis Dianæ cultibus consecratum non præcepit di-
rui *Act. 19.* In navi, qua ex Insula Melita ferebatur Romam, ima-
gines Castoris & Pollucis idololatriæ naurarum deservientes re-
linquit Apostolus suo loco *Act. 28.* cum interim nec preces suas
nec concionandi occasionem inter miserit, *Vide Gesner. in For. Conc.*
disp. 15. cap. 4. Posterioribus regeimus, nos non negare, altaria remo-
veri posse modo id non urgeatur ut simpliciter necessarium, & fiat
per Magistratum consentiente & prius rectè instituta Ecclesiâ, nec
conjunctam habeat veræ doctrinæ labefactionem: Quia autem
adversarii altarium demolitionem solo novandi studio sub neces-
sitate urgent, proprio & plebèjo ausu insciis sæpè Ecclesiis & Magi-
stratibus aggrediuntur & Orthodoxæ religionis nostræ obliquè
lacus petunt, proximum non ædificant, sed graviter offendunt, uti-
mur nos in his similibusq; negotiis libertate Christianâ, & ad
Cenæ Dominicæ celebrationem altare adhiberi posse intrepidè
affirmamus. Nec unius teruncii est, quod *Anhaltini* hoc ipso no-
mine in Ecclesias nostras tantoperè defæviant & debachentur,
altaria nempe apud eas horrendis sacrificiorum idololatricorum
^{*βελωγασι*} deservire: nam 1. quæ sit Ecclesiarum nostrarum de-
S. Sancta Cœnâ sententia ad oculum patet ex *Augustan. Confessione*,
quæ nec fictitio Missarum sacrificio nec Pontificiæ ^{*περυσιαστος*} erro-
rori ullo modo patrociniatur, quicquid etiam contra deblaterent
maleferiati quidam homunciones, neque ullius idololatriæ, quam
committeremus, nobis sumus conscii. 2. altaria in Papatu deser-
vuisse missis ^{*ταῖς ἀμφοῖν*} largimur, sed aliud est *tunc*, aliud *nunc*, ejus-
modi altaria nos etiamnum hodiè retinere strenuè inficiamur,
contemnimus & rejicimus ab usum, defendimus legitimum usum,
abusus enim rei substantiam & usum nequaquam tollit, alias ipsa
S. *Scriptura*, qua ceu instrumento errorum abutuntur hæretici, imò
Sol, *Luna*, totusq; *cæli exercitus*, quem Ethioici adorarunt, tollendus
foret & detruendus. *Neg.* locum hic obtinet illa exceptio, perpetuam
esse relationem inter altare & sacrificium, hoc ergo destru-
ctio, illud quoq; destrui oportere, etenim 1. tam sacræ, quam profana histo-

na historia testantur, altaria propter alios etiam fines erecta fuisse, quam ut sacrificia in illis peragerentur. *Vide Jof. 22. 26. Herodot. l. i. hist. f. 27. 2.* Sic sanè relatio perpetua, quid autem hoc ad absolutum, mensas nempe lapideas, quæ solam nominis appellationem vel ex usu, quem in oblatione munerum in primitiva Ecclesia habuerunt, vel ex abusu ad quem in Paparu fuerunt adhibita recipiunt. *D. D. Præses Tom. 5. Loc. de S. Cœnâ cap. 25. pag. 548. & D. Meisnerus in 2. part. Phil. Sob. Sect. 1. cap. 1. quest. 19. pag. 266.* Sic ergo omni superstitione remota, ut templis ita quoq; altaribus sanctè uti licet, loca enim sanctitatem verbo & Sacramento neq; conferunt, neq; detrahunt, sed potius loca per verbum sanctificantur.

Quæstio III.

An interpellatio discipulorum sit exemplum Invocationis Sanctorum defun- ctorum?

Sanctis defunctis debitum honorem & venerationem Ecclesia nostra nec denegant, nec derogant. Is verò honor Sanctis est *debitum* 1. ut Deus in iis celebretur. 2. dona ipsorum amplificentur & sancti ipsi laudentur, qui illis fideliter sunt usi. 3. ut virtutes ipsorum ad imitationem proponantur, *Apolog. Aug. Confess. pag. 223. 224.* Assentatores autem Sedis Apostolicæ, hoc vero honore sanctos spoliant, omnesque suas superstitiones sub Sanctorum memoriâ occultare satagunt, volunt enim consequens esse, si Sancti sunt venerandi, Ergo sunt invocandi & adorandi. Ergo suffragia patrocinia, merita, protectiones & auxilia Sanctorum sunt imploranda. *Vid. Chemnit. part. 3. Exam. Conc. Trid. p. 223. in oct.* Inter multas verò mille confarcinatas ratiunculâs, non postrema est, quam ab exemplo discipulorum ex hodierno Evangelio impiæ suæ opinionis prætexunt, sic enim scribit *Stapletonus in promt. Cathol. part. 3. Fer. 5. hebdom. 1. Quadrages. pag. 41.* *Intercessio hæc discipulorum pro muliere Chananaea, à Christo primâ vice nihil impetrante, exemplum esse potest invocationis Sanctorum, ut pro nobis apud Deum intercedant, cum à Deo confestim non ex audimur, ad majorem videlicet fidei, patientiæ & perseverantiæ nostræ probationem, sicuti cum Chananaea Christus hic egit, tantisper eam exaudire differens, donec sæpè atq; incensurè clamasset, ipsosq;*

ipſos q̄ Apostolos, ut pro ea apud Christum intercederent, compellasset. Hæc ille. Sed nihil hoc ad rem facit, 1. exemplum est, quod non probat, sed tantum illustrat, 2. Unde probabit, Chanaanæam petiisse intercessionem Apostolorum? Salmeron ipse dubitat, inquit, fortè ab eâ rogati intercesserunt Apostoli. Instat quidem stapler, quid clamare post Apostolos, nisi ut tacente Domino aliquid ab eo benignum responsum ipsi impetrarent. Sed clamare post discipulos, non est rogare intercessionem eorum, discipuli enim urgent dimissionem, Dimitte, inquit, quia nobis molesta est, ita ut non tam ex misericordiâ, quam impatientiâ clamoris interpellent. Quamvis autem Papista hoc vocet plusquam puerile figmentum, quod discipuli fœdiosè audierint Chanaanæam, tamen ipsis illud non erat rarum, vide Marc. 6, 35. 36, 52. 3. fallit consequentia, viva expetit intercessionem à viventibus. Ergò hodiè sancti demortui sunt invocandi, nam Apostoli ex narratione Chanaanææ specietenus potuerunt percipere, quam calamitate angeretur, mortuis verò sanctis res nostræ sunt ignotæ Esa. 63, 16. Excipit, impium esse & Ethnicorum Sanctos in cælo cum Christo regnantes vocare mortuos, cum Deus sit viventium Deus, non mortuorum Matth. 22, 32. Exod. 3, 6. ideòq̄ Sanctos ad patrocinia non minus esse idoneos, quàm cum in terris viverent, imò multò magis idoneos. Resp. non dicimus animas Sanctorum unà cum corporibus extingui, aut sine vita dormire, ut quidam ex Ethnicorum grege fabulari sunt, sed vivere apud Deum 2. Cor. 5, 8. Philipp. 1, 23. & esse in manu Dei Sap. 3, 1. in sinu abrahe Luc. 16, 23. Interim ad ostendendum discrimen inter Sanctos, qui in hac vitâ nobiscum adhuc commorantur, & illos qui in Domino discesserunt, hos usitatè vocamus mortuos, illos vivos, sic enim ipse Spiritus sanctus loquitur in Scriptura, Beati mortui, qui in Domino moriuntur Apocal. 14, 13. mortui in Christo resurgent primò 1. Thess. 4, 16. sive vivimus, sive morimur, Domini sumus, Roman. 14, 8. Quomodo autem magis sint idonei ad ferenda patrocinia quàm cum in terris viverent, non video, fortassis quia in feliciori statu positi, sed illud ipsos quidem multùm, nos verò nihil favat. Deinde quomodo quæso ibi magis patrocinentur nobis, cum neq̄ in his terris ulli corâ Deo patronum pro nobis egerint, non opus est patronis apud Deum, neque ullo discursu, ut blandiarum aliis, sed licet solus sis patronus, careas, & per te ipsam Deum preceris, tum voti compos erit, ut ori hodoxè loquitur Chrysoſtomus. Merito itaque invocationem & cultum Sanctorum, quem Pontificiis

Pontificii urgent rejicimus & ut Antichristi foetum abominamur, destituitur enim 1. *omni Sacri. Scripturae fundamento.* 2. *impingit in honorem Dei proprium.* 3. *in honorem Christi Redemptoris.* 4. *in honorem Christi intercessoris.* 5. *in honorem Christi sanctificatoris.* 6. *in honorem Christi regis.* 7. *dirigitur ad ignorantes.* 8. *ad improbantes.* 9. *est multumodis lubricus inertus.* 10. *& superstitioni Ethnicae obnoxius.* Singula membra eruditissimè, ut omnia, probat & declarat Rever. Dn. Schröderus in *Apodixi 6. Fas. controver.* Vide etiam D. D. Menz in *Disp. 6. contra Pistor. Apostat. pag. 327. & seqq.* D. Joan-Jacob. Bernhardt, in peculiari libro ante sexennium de *Invocat. Sancti.* confcripto & edito.

Quaestio IV.

An Christus missus sit mediator omnium hominum?

In assertione quaestionis hujus etsi Scriptura tam sit perspicua, tam aperta & clara, ut vix apertius quid dici possit, dum Christum 1. *pro toto mundo* 1. *Johan. 2, 2.* *Johan. 1, 29. cap. 6, 51.* 2. *Corinth. 5, 19.* 2. *Pro omnibus hominibus* *Esa. 53, 6.* *Johan. 1, 9.* *Rom. 5, 18, 19.* 2. *Corinth. 5, 14, 15.* *Col. 1, 20.* 1. *Timoth. 2, 6. cap. 4, 10.* *Roman. 8, 32.* *Tit. 2, 10.* 3. *etiam pro impiis & iis qui sua culpa damnantur Roman. 4, 16.* 1. *Cor. 8, 11.* *Hebr. 6, 14. cap. 10, 26.* 2. *Pet. 2, 1.* satis fecisse & mortuum esse evidentissimè testatur, Beza tamen & gregalibus hoc visum est intolerabile Resp. 2. *ad Colloq. Mompel. pag. 215.* *Parvus in addit. ad Catech. Ursini* urget, quod Salvator in nostro Evangelio dixit, *Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israël.* Indeque contra generalem Christi redemptionem ratiocinatur. Verum jam superius *thesi 19.* responsum est, dictum hoc *de munere Prophetico & Ecclesiastico*, quod tunc temporis Christus propria persona propagaturus erat, non autem *de Sacerdotali sive Mediationis officio* esse accipiendum. 2. addimus nunc, Si horum verborum is cesserit sensus quem adversarii volunt, propter exclusivam, nisi, sequeretur pro *nullo Calvinistarum* Christum esse mortuum, nisi qui à Judæis duxerit originem, Vide *Schafman. de prædest. pag. 143.* sequeretur etiam nullum omnino ex omnibus gentibus esse electum, quod absurdum; neque enim responderi potest per *Israëlitas* intelligi spirituales *Israëli.*

Israëlitas, qui sunt ex fide Israël, quia Chananaea illa foemina fuit ex numero spiritualium Israelitarum, siquidem fides ipsius magna erat, & tamen Christus dicebat, se ad eam non esse missum. *Dn. Pres. Tom. 2. Loco de Elect. & Reprob. §. 121. 3. Oves dicuntur non solum electi, sed etiam illi, qui à bestiis dilaniantur, devorantur & à Pastoribus improbis perduntur, quod agnovit Marloratus, qui perditas oves universam Abrahamæ posteritatem notare contendit, in Comment. super h. l. Etsi autem Christus ex sua parte id omne praestitit, quodcumque ad nostram cum Patre reconciliationem unquam requiritur, ideoque pro omnibus sufficientissime satisfecerit, non tamen omnes homines parte merito fruuntur, cum maximæ ipsorum parti desit fides, manus illa arripiens sive *ἀπολαύειν*, quæ beneficia sibi tenetur applicare, unde fit, ut meritum Christi ex hominum parte & respectu applicationis evadat particulare, quod Christi & acquisitionis respectu est & manet universale.*

Quaestio V.

An & quomodo vocatio Dei vocantis ad participationem regni sui sit universalis?

Cohæret hæc quaestio cum præcedenti, & quia in Evangelio Tyri & Sidonis fit mentio, de quibus Christus Matth. 11, 21. dixit. *Sibi factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in Chorazin, Bethsaida, Capernaum &c. quod olim in cilicio & cinere egissent penitentiam, paucis eandem ventilabimus. Meritum Christi & partam merito salutem omnibus hominibus à Deo promitti & offerri, sicque omnes ad cælestis regni participationem vocari, clarissime docet verbum Dei, ut non immerito sive incitiam, sive malitiam Zwinglianorum & hic miremur, qui ex parte Dei inefficacem quandam constituunt vocationem, quasi Deus arcanâ suâ voluntate nunquam voluerit omnes vel planè vocare, vel efficaciter vocare, sic enim Beza, Martyr, Zanchius, Bucanus, Rennerherus & alii expressè scribunt, hoc potissimum urgentes, quod nec singulis hominibus, nec omni ævo Evangelium sit prædicatum, neque etiam nunc toto orbe prædicetur, Nos testimonium Spiritus sancti majorem & potiorum habemus fidem, quam cæcæ rationi, Deus enim omnino verè & sincerè vocat omnes homines Matth. 11, 28, cap. 28, 19. Marc. 16, 16. Luc. 24, 47. Act. 17, 30.*

D C. Hoff.

dehabet universalitati vocationis, Deus enim *juxta voluntatem antecedentem* omnes quidem ubique & semper vult vocare, sed *non absolute*, verum *conditionate & determinate*, si *oblatam gratiam non respiciant & contemnunt*, quia autem maxima pars hominum erga verbum est contumax, hinc *voluntate consequenti*, quæ est *justitiæ*, multi privantur verbi ministerio *tum* propter majorum ingratitude, qua *generando & educando* posterius polluuntur, *tum* propriam oboscitantiam, pertinaciam & scelera alia plura. Imò & illi qui visibili verbi ministerio destituuntur, nihilominus *hodieque vocantur*, licet paulò *obscurius & generalius*, partim per Dei notitiam in visibilibus mundi operibus propositam *Roman. 1. 19. 20. 21.* partim per conscientia stimulos *Roman, 2. 15. 16.* partim per Ecclesie celebritatem, partim denique per exempla eorum, qui ex gentilitate veræ Ecclesie sese associarunt *Act. 2. 5. &c.* Vocatio una est &c. ad eam, licet modus vocandi sit *diversus*. Quæ omnia fusius explicata reperies apud Dn. D. Meisnerum in *Anthropol. disp. 13. quest. 3.* & Schafman. *lib. 1. de predest. part. 3.* Quæ contra veniunt ad ipsum *curiosus actum* reservata volumus. De *Tyrii & Sidonii* breviter notetur 1. eos Israelitis fuisse conterminos, facile igitur fama doctrinae & miraculorum illuc pervenit. 2. Christus ipse in partes istas secessit, *Marc. 3. 7. cap. 7. 31.* 3. ut & Paulus *Act. 3. 1. 3. 4. cap. 27. 3. 4.* habuerunt beneficia reliquis gentibus communia, 5. & denegata saltem fuit ipsis specialis ista & extraordinaria ratio per miracula homines convertendi.

Quæstio VI.

An ullus homo de salute sua desperare debeat?

Inter tentationes quas Chananaea expecta est, non fuit minima, quæ de *particularitate gratiae divinae & indignitate propria* movebatur. Contra hanc animus afflictus mature est præmuniendus & ex Israelis fontibus fortiter recreandus. Neminem autem hominum, cujuscuque tandem sit conditionis, sexus aut ætatis vel tantillum animo fluctuare vel dubitare debere Scripturam *affirmat & demonstrat*. Ecce enim, *ex Dei parte* adest *Universalitas* prom.

Evangelicæ, & paternæ benevolentia, comprobata, *dictis, juramentis & exemplis*: adest *universalitas meriti Christi*, adest *universalitas vocationis ad cœlestis regni societatem*. Ex parte nostra ope Spiritus sancti, adest *fides vivifica complectens promissionem verbo inclusam & sacramenti obsignatam*, ex quibus certissima oritur *spes vitæ æternæ*. Immutus ergo est hic *Syllogismus* adversus quem nec portæ inferorum aliquid prævalebunt: *Quicumque in Christum verè credit, & in eâ usque ad finem perseverat, ille indubitatè electus est & salvabitur, habent enim se Prædestinatio & Salvatio*, ut decretum & decreti executio, Roman. 8, 29, 30. *Atqui in Christum (subsumere quis potest) ego credo, & licet fidem sentiam languidam, tamen & hæc tantum arripit, quantum firma cum non æstimetur ex inbatione prout virtus est, adeoque qualitas, sed ex relatione, quatenus Christum intruetur; in hac fide insuper gubernante DEO confido me perseveraturum, est enim DEVS meus fidelis, qui quod in me cepit opus bonum, perficiet illud usque in diem Jesu Christi Philipp. 1, 6. Ergo electus sum & salvabor, nec de salute despero. Tota hæc collatio & illatio non, nisi solo verbo divino innititur, nulli humanæ speculationi & opinioni. Et sanè moti problematis negativam unâ nobiscum tenere magna æquitate videri volunt Viri Calviniani, Zanchius libr. 5. de Nat. Dei cap. 2. pag. 658, & seqq. Tres imprimis modos reâificandæ electionis & salutis commemorat. Bucanus in Instir. loc. 36. quest. 44, hoc consilium præbet, ad verbum & voluntatem Dei in eo revelatam tentatus confugiat, ut ei obediendo salutem consequatur, nec cuiquam desperandum est de misericordia Dei, quamdiu quis non peccat in Spiritum sanctum. Ita Casmannus in Lucâ. peccat. cap. 5. sect. 4. pag. 98. utiliter consulit, non ex abyssu voluntatis occultâ, aut primis causis electionis, sed ex fundamento Electionis Christo, & ex revelato Evangelio certitudinem esse petendam. Verùm quicquid Calviniani prætendant, certissimum est & irrefragabile, stante ipsorum doctrina & hypothesebus in dogmate de prædestinatione, nullum ab iis tentatum, posse erigi, nullum de salute sua posse confirmari, & certiorari, quod ad oculos ita demonstro: *Quicumque particularem electionem ad vitam æternam ita definiunt, quasi Deus absoluta quadam voluntate paucos quosdam & quidem minimam partem ex universo genere peccatorum ordinârit & per filium ad vitam redemerit, reliquis omnibus, non ex**

non ex futura impœnitentiæ intuitu, sed absoluto quodam odio & decreto, ad inevitabilem perditionem efficaciter destinati, illi profectò non possunt unumquemque de salute sua bene sperare jubere. Sed prius nonnulli Calviniani faciunt, quod ex propriis ipsorum libris alibi prolixius demonstrari solet. Ergò posterius non possunt. Vide Dn. Mehlſüverum in vindiciis Evangeliorum, Domin. Reminis.

Quæstio VII.

An promiscuè quibusvis peccatoribus aditus pateat ad sacram Synaxin?

Rectè & piè in Ecclesiis nostris sacræ Cœnæ usus denegatur iis, de quibus certò constat, quod sceleratam agant vitam, & pertinaciter in impœnitentiâ perseverent, idque tam diu donec tandem ad frugem se recipiant. Præterquam enim, quod ejuscemodi obstinatè impii judicium sibi manducarent ac biberent, rei que fierent corporis & sanguinis CHRISTI, non dijudicando illa 1. Cor. 10, 29. Salvator noster severè prohibet, ne sanctum demus canibus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos Matth. 7, 6. Et in præſenti Evangelio dicit: Non esse bonum, panem filiorum objicere canibus, commodè enim & huc quadrant hæc verba. Abutitur autem iis ad dissimile negotium, nempe ad manducationem indignorum. Ursinus in Catech. pag. 593. recitante Eschardo in Faste. Contr. p. m. 570. hoc modo: Non est honestum panem filiorum, proficere canibus: Corpus CHRISTI est panis filiorum, impii verò sunt canes: Ergò impii & indigni non participant corpus & sanguinem Christi in Cœna. Verùm edunt panem divinum. Nam 1. Canes. in hoc dicto non repræsentant impios in Ecclesiæ gremio constitutos, sed reprobatos & negatos illos, qui sunt extra Ecclesiæ pœnaria. 2. Panis non denotat corpus Christi in Cœna vescendum, sed præcipuè miraculorum gratiam. 3. Canes verè edunt panem, licet immeritò objectum & filii ereptum. 4. Rem ipsam, cui probandæ hoc dictum assumitur, in sacris literis habemus expressè declaratam, quod nempe & impii talem manducant panem, qui sit xœnariæ communicatio seu participatio corporis Christi, quod levi hæc ratiunculâ negari non potest. Plura vide apud Mehlſür. l. antea add.

Quæstio VIII.

An fides justificans sit Fiducia?

Salvifica fides secundum tenorem divini Codicis brevissimè, & rectissimè definitur, quod sit *vera doctrina agnitio & gratiæ Dei per Christum redemptorem in promissione Evangelij fiducialis apprehensio*. Tres constituuntur illius partes, rectius actus 1. *Notitia* sive cognitio & illuminatio in mente, qua *credimus Deum*, aut quædam *de Deo*, ut quod sit sapiens, verax, iustus, bonus, Unus in Essentia, Trinus in personis, quod miserit Filium in plenitudine temporis Redemptorem generis humani & c. *Tob. 17. 3. & 8. 7. Pet. 2. 21. 1. Ioh. 2. 3. & 4. c. 4. 16. 2. Assensus firmus*, quo *credimus Deo*, approbamus & pro veritate habemus omnia in Sacris proposita solam propter auctoritatem dicentis Dei, quæ infallibilis *Hebr. 1. 1. 1. 3. Fiducia* sive apprehensio & receptio fiducialis in voluntate, quæ *credimus in Deum*, Dei quæ filium, omnem in ipso spem ponentes & gratiæ promissiones firmiter nobis applicantes. *Scholastici* quidem, & *Romanenses* fingunt, fidem esse simplicem historiæ sacræ notitiam, quæ cum peccato etiam mortali simul stare queat usque adeò ut *Hieron. Turrensis l. 2. August. Confess. cap. 5. §. 4.* affirmare non dubitaverit, *fides in hominibus sceleratis manere posse*, referente *D. Hüttero in Form. Concord. pag. 295*, Verùm sola notitiâ, aut etiam assensu nudo, fidem salvificam constare, præter & contra Scripturam audaçter nimis astruitur. *Fides* certè tam splendidis nominibus indigitatur, quæ eam esse fiduciam clarè docent, vocatur *παροργία* plena persuasio *Rom. 4. 21. Hebr. 6. 11. cap. 10. 22. παρηγορία* libertas *Ephes. 3. 12. 1. Ioh. 3. 21. πιστιδιονος* firma fiducia *2. Corinth. 3. 4. Phil. 3. 4. κἀνοχη* vel *κἀνοχισ* gloriatio *Rom. 5. 2. παράλυσις* *Phil. 3. 12. κἀψις* *Xeipis* receptio Christi *Ioh. 1. 12. εὐδοκίας*, ein gewisse Zuversicht l. ut *Luth. vertit*, *Hebr. 1. 1. 1.* Plures rationes subministrat *Dn. D. Menzerus in disp. contra Pist. thesi 103. & seqq.* Exemplum est nobis mulier Chanaanæ, cujus fides illustri celebratur præconio, non quia nuda erat notitia vel assensus, sed præcipuè *immota fiducia*, quod omnes circumstantiæ loquuntur, describitur namque gravissima fidei lucta, qua tentationes de indignitate & particularitate femina hæc

fortissimè vicit & superavit, nil prorsus dubitans, se opem & auxilium à Christo esse consecuturam. Hanc plenariam persuasivam firmam quæ fiduciam Christus fidem nominat *Hunnius in Cors. Math. pag. 522. Edit. Franc. in OE. diffiteri hoc adeò non potuit Bellarminus, ut lib. I. cap. 11. col. 963. A. scribat, Fides qua impetrantur miracula magna esse dicitur, ut etiam gignat fiduciam quandam impetrandi, quod petitur, nam propterea dixit Dominus Chananæa, O mulier magna est fides tua.*

Quæstio I X.

An fides Chananæ sibi peculiariter applicaverit promissiones de Christo?

Chananæ fidem veram & verè fuisse magnam, licet ratioæ doctrinæ Evangelicæ adhuc obscuriusculam, jam aliquoties diximus. Persuasæ erat, Christum esse Filium Davidis, promissum illum mundi Messiam, qui corporis & animæ salutem conferret. Hoc non tantùm firmiter credidit, sed etiam sibi applicavit, dum sui vult ipsum misereri, imò heroico animo tantam concepit fiduciam, ut citius clamare & orare non desierit, donec, quod petierat, impetrasset. Annon autem hoc est, Dei promissiones, quod credentibus in eum per Christum propitius futurus sit, sibi in particulari applicare, certo quæ credere, quod sibi peculiariter Deus sit propitius? Protervè quidem & impudenter negat *Stapletonus part. 3. prompt. Cathol. pag. 43. sic inquit, Certissime constat, mulieris fidem nihil simile aut affine habuisse. Sed videbimus, quæ tantæ certitudinis fundamenta. Pergit, Mulier erat Chananæa gentili, verbi Dei & promissionum ejus, quæ penes solos Iudeos tunc erant, penitus ignara, in doctrinæ legi non educta, extra sædus populi, unde eam Christus canem vocat, quasi extra numerum filiorum, quomodo ergò promissiones in verbo, quæ ad illam non pertinebant, sibi applicare potuit? Infirma protervè consequentia, quasi verò promissiones de Christo tantùm intra Synagogas Judæorum conclusæ mansissent, quæ tamen per conciones & miracula longè late quæ disseminabantur, & constanti fama ad remotiores quoque populos jam pridem devenerant, ut dum ad hanc mulie-*

rem,

rem, quæ Judæis admodum vicina erat, hanc qualemcunq; noticiam mirificè in ipsa accedente & confirmante Spiritu S. quomodo ergò promissionum potuit ignara esse? quomodo non confusa fuisset Deum sibi propitium futurum, per Christum? ut Papista nungatur, per Christum, inquam, quem Dominum, id est, Deum esse agnoverat, quem filium Davidis crediderat, quem flexis poplitibus adoraverat, cui miseriam suam aperuerat, ipsiusq; sublationem insolidum vendicaverat. Et cur quæso fides ipsius tam splendido encomio à Christo fuisset deprædicata, nisi in Christum fiduciam suam direxisset? *Responder* quidem adversarius, *ideo sœmina fidem magnam esse, quia de Christi potentia, virtute & bonitate firmissimè conceperat.* Verùm hoc ipsum pro nobis facit, etenim fidem in Christum ejusque bonitatem & potentiam non potuit aliunde concipere, quàm ex promissionibus de Christo, qui ergò prius firma fide amplectitur, ille statim etiam apprehendit posterius, sibiq; peculiariter applicat; quod erat demonstrandum.

Quæstio X.

Quid possit aliena precatio & fides?

Quivis certè nostrum in hac vitâ tenetur pro aliis orare, ipsorumq; salutem sibi habere quàm commendatissimam, sive pii sint & fratres, sive impii & hostes. Sic enim nos Scriptura docet iam diutius quàm exemplis plurimis. Jubemur orare pro invicem *Iac. 5. 16.* orare pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus in eminentia constitutis *1. Tim. 2. 1. seq.* orare pro *his qui ledunt & insectantur nos Matth. 5. 44.* Sic Christus oravit pro crucifigentibus se *Luc. 23. 34.* Abraham pro Sodomitis *Gen. 18. 23.* Centurio pro servo *Matth. 8. 5.* Stephanus pro iis, à quibus obruebatur lapidibus *Act. 7. 60.* Accedit ratio, idem urgens, *naturale vinculum* sumus omnes sociati, *membra* sumus unius corporis, quorum uno patiente patitur & alterum condolentiaque afficitur, *idem* denique requirit *quædam* mutua charitas & fraternitas. *Neque* preces ejusmodi *inutiles* sunt & vanæ, sed impetrant aliis *beneficia temporalia & corporalia*, *Nihil* obtinuit, ut *impious Cham servaretur in Arcâ, Paulus* ut omnes animæ in naufragio à morte custodirentur, *Seniores* Judæorum ut *filia Archisynagogi sanaretur, Chananea*, ut diabolus ejiceretur. *Imò* *salvifica dona gratiæ fidemque ipsam* aliena intercessio amicorum DEI non rarò impetrare valet, *si quis enim videtis*

Videris fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petet, & dabit ei Dominus vitam 1. Iohan. 5. 16. hoc est, dabit ei fidem propriam, qua possit apprehendere vitam, exponente D. Hunnio in Art. de Sacram. cap. 12. pag. 196. Edit. VViteb. in Oſt. Cæterum longius progrediuntur illi, qui fidem alienam ad conferendam salutem sufficere autumant, quam sententiam olim Bernhardum tenuisse, refert Cent. Magd. 12. col. 844. idque per exemplum fidei tantoperè in Chanaanæ de- prædicatæ demonstrare voluisse, indeque conclusisse, Infantes etiam sine propria fide in fidem Ecclesiæ baptizari. Sed falsum est, nam iustus sua fide vivet Habac. 2. 34. Roman. 1. 18. & propria corde creditur ad iustitiam Rom. 10. 10. imò solus is, Quicumque crediderit, salvatur Marc. 16. 16. sicut n. nemo eruditus est aliena eruditione individuali, nemo vivens alienâ vitâ, ita aliena fides nemini unquam salutē conferre potest. Est igitur fide à Deo aliis impetramus, discrimen tamē est inter ipsam collationem, & fructuosam applicationem, hæc tamdiu abest, donec fides propria interveniat, ideoque sola collatio, quam impetrant fideles, ad salutis consecutionem nihil facit, impossibile semper manet, participationem spiritualium Christi beneficiorum sine propria fide fieri posse.

Errores

Ex Adversariorum Possillis collecti.

I.

Christus prius ab alia muliere superatus est, ab eâ plane de qua dicitur, Cingulum tradidit Chanaanæ Proverb. 31. quo scilicet vestes colligeret sibi que aptaret. Quam pulchrè Deo vestem aptaverit humanitatis, qua habitu inventus ut homo est, quis loquitur? De Chanaanæ dicitur, magna est fides tua, de illa verò Beata quæ credi disti de hac, fiat tibi sicut vis, de illâ perficientur in te, qua dicta sunt tibi à Domino, inter hæc verò à Domino ei dicta unum est, esse illam homi-

hominum matrem, advocatam & omnium bonorum obtrivitem, hoc in
Maria quotidie perficitur, ideo ad eam accedamus. *Oforius Tom. I,
Conc. Fer. & post Dom. 1. Quad. pag. 500.*

II.

Es stellet vns die Evangelische Histori drey fürnemte Fra-
wen / als auff einem Theatro für Augen / das Weib / welches
zwölff Jahr den Blutgang gehabt / das heutige Cananeische
Weiblein / vnd Magdalenam. Diese drey Weiber bedeuten
die drey Theil der Buße / das erste / welches bey ihr selbst redet /
die inwendige Reu / das zweyte / welches dem Herrn nach-
schreyet / die Beichte / Magdalena aber / welche Specerey mit ihr
bracht / die Gnugthuung. *Bessens in Postilla à Typico Germanicè edita
Dom. 2. Quad. pag. 220. col. 2.*

III.

Die Newchristen wollen das hochwürdige Sacrament
den zarten Fronleichnam Jesu Christi nicht anbeten / ihm
nicht Reuerenz thun / Psuy dich du böser Teuffel in der Hells
Eccius in Post. Conc. 2 super Evang. de Chan.

IV.

Nie siehestu / wie krefftig der Glaube sey gewesen / vnd wie
er den Teuffel austrieben hat von der Tochter / die nicht ge-
genwertig gewesen / darumb dich nicht sol wundern / das der
Glaub der Christlichen Kirchen / die vnser Mutter ist / auch
krefftig sey / den Teuffel vom Kind zu treiben / wenn man die
exorciret vor der Tauff / vnd den Teuffel von ihm beschwert /
denn hie ist dergleichen geschehen mit der Frauen Tochter.
idem ibid.

V.

Fides quia perditur, credendo quod sola sufficiat, cum solis
fundamentis non conset domus, ideo Lutheranus eam magni-
faciens, quasi præter eam nihil aliud sit opus, perdit illam. *Salmeron:
Tom. 6. fol. 129. col. 2.*

VI. Fides

VI.

Fides à Christi fidelibus diligenter est servanda & custodienda, tum quia necessaria est ad salutem, ut bona opera sint meritoria, tum quia diabolus ei magis insidiatur quam bonis operibus, quia bona opera non salvant sine fide.

Discipulus de Tempore Sermo
ne 41.

Gloria nunc soli sit maneatque Dei.

94 A 7385

ULB Halle
002 728 095

3

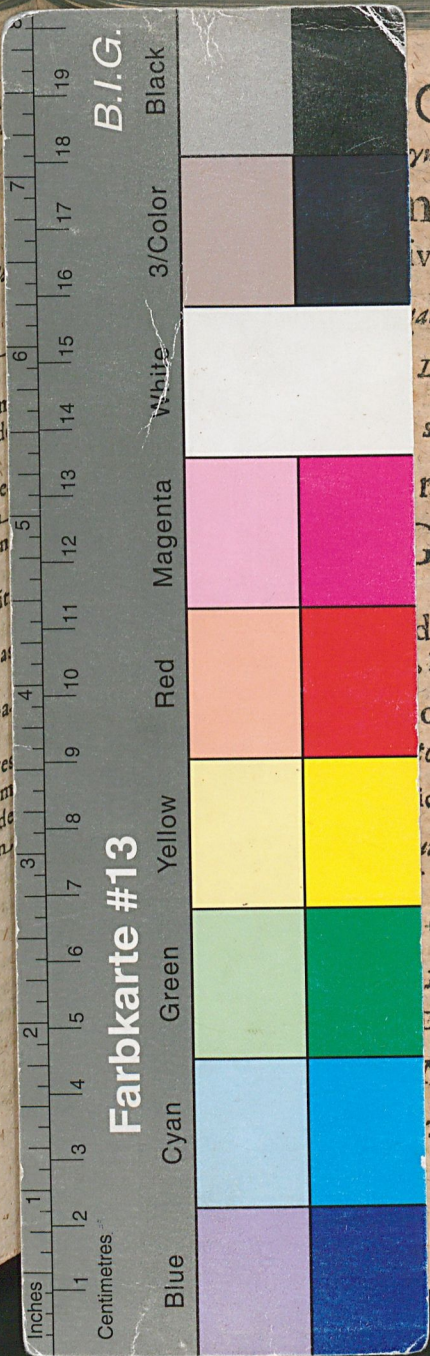

VD17

1. An der ...
2. ...
3. ...

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

C A T I O

уитиш
ninicæ secundæ
ve Reminiscere.

D U C H

S I D E

GERHARDO
PROFESSORE.

demia Jenensis Re-
Facult. Decano.

ore honorando,

AL T H E R U S

G E N S I S.

Decembris.

OG. XVII.

V Æ

TEINMANNL

17